

«8D02206 – Тарих» білімберу бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Закарья Рахметолланың «Кеңес өкіметінің еуропалық эмигранттар мен иммигранттарға қатысты саясаты (XX ғ. 20-40-жылдары)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің

СЫН-ШКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	<p>Закарья Рахметолланың «Кеңес өкіметінің еуропалық эмигранттар мен иммигранттарға қатысты саясаты (XX ғ. 20-40-жылдары)» атты диссертациялық жұмыс ғылымның даму бағыттарына және, «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру», «Ұлы даланың жеті қыры» мемлекеттік бағдарламаларының бағыттарына сәйкес келеді.</p> <p>Диссертациялық жұмыс өткен ғасырдың 20-40-жылдарындағы Кеңес өкіметінің еуропалық эмигранттар мен иммигранттарға қатысты саясатын зерттеуге арналған. Диссертацияда архивтік деректер негізінде Кеңес өкіметінің еуропалық эмигранттар мен иммигранттарға қатысты саясатының құқықтық негіздері, алғышарттары мен барысы, нәтижелері және Еуропалық саяси және еңбек мигранттарының Кеңес Одағындағы өмірі мен қызметі қарастырылады.</p>
		<p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым</p>	<p>Закарья Рахметолланың «Кеңес өкіметінің еуропалық эмигранттар мен иммигранттарға қатысты саясаты (XX ғасыр 20-40-жылдары)» атты диссертациясы Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғарғы ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының 7-бағыты «Әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы зерттеулер» басым бағытына, және оның ішіндегі 7.2.8 «Қазақстан XX-XXI ғасырлардағы тарихи және мәдени процестердің әлемдік жүйесінде» мамандандырылған ғылыми бағытына сәйкес келеді.</p>

		бағытына сәйкес (бағытын көрсету)	
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады /қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған /ашылмаған.	<p>Диссертациялық жұмыс ғылымға елеулі үлес қосады және оның маңыздылығы ашылған:</p> <p>Отандық тарих ғылымында бұрын арнайы қарастырылмаған және бұрын жан-жақты талдаудың нысанасы болмаған Кеңес өкіметінің еуропалық иммигранттар мен эмигранттарға байланысты саясатын толық зерттеуге тұңғыш рет қадам жасалып отыр. Миграция мәселелерін зерттеудің дәстүрлі әдісі бойынша миграция демография мен әлеуметтану ғылымдарының объектісі ретінде қабылданып отырылса, талданып отырған зерттеуде миграция тарихы кеңес өкіметінің сыртқы және ішкі саясатының бір аспектісі ретінде қарастырылады.</p>
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Закарья Рахметолланың диссертациялық жұмысты өзі жазу деңгейі жоғары. Ол Қазақстан және Ресей мұрағаттарының қорларын зерделеп, көптеген архивтік құжаттарды ғылымға енгізген. Ғылыми әдебиеттер мен мұрағаттық құжаттар сараланып, талданып берілген. Көптеген тараулар бойынша мақалалар жазып, журналдарға жарияланған.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.	<p>Диссертацияның өзектілігі негізделген.</p> <p>XX ғасырдың басында Кеңес Одағына шетелдік саяси эмигранттардың келуінің шырқау шыңы Еуропадағы революциялық қозғалыстың сәтсіздікке ұшырау кезеңдерімен сәйкес келді. XX ғ. 20-шы жылдарының аяғынан бастап эмиграцияның сипаты өзгеріске ұшырады, өйткені индустрияландырудың үлкен жоспарларын жүзеге асырудың басталуымен шетелде сатып алынған жаңа жабдықтармен жұмыс істей алатын, және зауыт-фабрикалардың құрылысына керек мыңдаған шетелдік жұмысшылар мен инженерлер қажет болды. Сонымен қатар олар Батыстың дағдарысы мен экономикалық күйзелісінен құтылу үшін шығыста туып отырған «мүмкіндіктерді» пайдалануды ұйғарды. Бұл кезеңде Кеңес Одағына Батыстың дамыған елдерінен білікті жұмысшылар, техниктер мен мамандар келіп, жұмыс істеді.</p>

			<p>1933 жылы фашистердің билікке келуінің салдарынан демократиялық күштердің Германиядан жаппай эмиграцияға кетуі басталды. Бұл кезде кеңес өкіметінің шетелдік эмигранттарға байланысты саясаты өзгерген еді. Шетелден келген адамдарды контрреволюционер мен шпион деп санап, теріс қараған. Әрине оның соңы қуғын-сүргінге ұласты. 1939-1941 жылдардағы Еуропадағы саяси өзгерістер мен соғыстарға байланысты РКФСР-да тұрған шетелдік мигранттардың Қазақстанға көшіп келуі жағдайы, XX ғасырдағы Қазақстан тарихында ерекше орын алатын құбылыс деп айтуға болады.</p> <p>Бүгінгі таңда ғылымда миграциология теориясы, миграцияның түрлері, мигранттардың категориялары белсенді түрде зерттеледі, алайда Кеңес Одағына Еуропадан келген саяси эмигранттар мен еңбек иммигранттарының тарихын зерттеукеже қалып келеді, демек бұл – бүгінгі күнге дейін өзектілігін жоймаған ғылыми міндет.</p>
		<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды</p>	<p>Диссертациялық жұмыс мазмұны оның тақырыбын толығымен айқындайды. Диссертация кіріспеден, үш тараудан, сегіз параграфтан, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және қосымшадан тұрады. Барлық тараулар бір-бірімен логикалық тұрғыда байланыса отырып, тақырыптың мақсаты мен міндеттерін ашады. Ғылыми нәтижелері мен жасалған тұжырымдары зерттеудің ғылыми мазмұнын айқындау сәйкестігімен сипатталады.</p>
		<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p>	<p>Диссертацияның мақсаты мен міндеттері зерттеу тақырыбына сәйкес келеді. Мақсаты – Кеңес Одағының еуропалық эмигранттар мен иммигранттарға қатысты саясатының қалыптасу негіздерін, олардың «социалистік» деген атау алған қоғамға бейімделу жағдайларын зерттеу. Зерттеу шеңберінде Кеңес өкіметінің жаппай жазалау саясатының еуропалық эмигранттар мен иммигранттардың тағдырына, әлеуметтік және қоғамдық-саяси өміріне тигізген әсерлері мен өзгерістерін көрсету мақсаты да қарастырылады.</p> <p>Жұмыстың міндеттері: –Кеңес Одағына Еуропа елдерінен келген миграциялық ағынға</p>

			<p>қатысты саясаттың құқықтық негіздерін және XX ғасырдың бірінші жартысындағы иммиграцияны мемлекеттік реттеудің өзгеруін анықтау.</p> <p>–Еуропалық азаматтардың Кеңес Одағына қоныс аударуының себептерін,мигранттардың санатын және КСРО өкіметінің саяси эмигранттар мен еңбек иммигранттарына қатысты саясатының мазмұнынанықтау.</p> <p>–Индустрияландыру кезеңінде кеңес өкіметінің шетелден білікті кадрларды мақсатты түрде тартуға бағытталған саясатын зерделеу.</p> <p>–Шетелдік мигранттарды қолдау бойынша КСРО ХРККҰ ОК қызметін талдау және баға беру.</p> <p>–Шетел азаматтарының кеңестік қоғамға әлеуметтік-мәдени жағынан бейімделу және саяси ықпалдасу ерекшеліктерін зерделеу.</p> <p>– Қазақстандағы саяси эмигранттар мен еңбек иммигранттарының күнделікті тұрмыстық өмірін зерделеу.</p> <p>–XX ғасырдың 30-жылдарының аяғы мен 40-жылдарындағы еуропалық мигранттардың қуғын-сүргінге ұшырау себептерін талдау.</p>
		<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ</p>	<p>Диссертациялық зерттеу жұмысының тараулары мен құрылысы бір-бірімен толық байланысқан. Әрбір тараумен мен тармақшаларының қорытындылары үндеседі. Қосымшада тақырыпқа сәйкес маңызды деректер берілген. «Кеңес өкіметінің еуропалық эмигранттар мен иммигранттарға қатысты саясаты (XX ғ. 20-40-жылдары)» тақырыбындағы зерттеу жұмысының негізгі бағыттарын, оның нәтижелерін және үйірменің қызметі жайлы қорытындылары бөлімдерге сәйкес қамтылған.</p>
		<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа</p>	<p>Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған. Жарияланған және архив деректері бойынша сыни талдау жасаған.</p> <p>Зерттеу әдістері ретінде жалпы логикалық ойлау әдістері – анализ және синтез, индукция және дедукция қолданылды. Анализ бен синтез жинақталған тарихи фактілерді талдап, соның негізінде ой қорытуға негіз болады, ал индукция мен дедукция осы талдау</p>

		авторлардың сілтемелеріне негізделген	мен қорыту үдерісінің іске асуының әдісі ретінде көрінеді. Салыстырмалы тарихи, статистикалық әдістер мен бейнелеу және сандық өңдеу әдістеріне сүйене отырып, Кеңес Одағының көші-қон саясатын қалыптастыру процесін бақылауға, оның сандық және сапалық сипаттамасын беруге, тұрғын үй-тұрмыстық еңбек жағдайлары мен шетелдіктердің өмірінің тұтас көрінісін жасауға мүмкіндік туды.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертация жұмысының ғылыми нәтижелері мен қағидаттары толығымен жаңа болып табылады. Кеңес Одағына XX ғасырдың 20-40-шы жылдарында келген еуропалық саяси эмигранттар мен иммигранттардың жағдайы, олардың кеңес қоғамына бейімделуі, еңбек етуі және сталиндік жазалау құрбандарына айналуы толық зерттелмеген.</p> <p>XX ғасырдың 20-40-жылдарына дейінгі әр түрлі кезеңдерде еуропалықтардың Кеңес Одағына жаппай саяси және еңбек эмиграциясы байқалды. Мұның себебі олар келген елдегі әртүрлі саяси және экономикалық оқиғалар, атап айтқанда коммунистер жүзеге асыруға тырысқан революцияның сәтсіздігі және жұмыссыздықты тудырған экономикалық дағдарыс Кеңес Одағында бірқатар көші-қон процестерін тудырды, онда «бауырлас компартиялардың» мүшелері қуғын-сүргіннен қашып, жұмыссыздар жұмысшы табыс көздерін іздеді.</p> <p>Кеңес Одағы саяси эмиграцияны қабылдаған елдердің көшбасшыларының бірі болды. Көптеген еуропалық мемлекеттермен салыстырғанда, КСРО олардың елде ресми мәртебесін қабылдау және белгілеу үшін заңнамалық-құқықтық базаға ие болды. Саяси эмиграция мәселелерімен ресми түрде айналысқан ұйым революция күрескерлеріне көмек көрсетудің халықаралық ұйымы болды. 1930 жылдардың орта тұсында ресми негізде иммигранттар 2 бөлікке бөлінген жағдай туындады: кеңес азаматтығын қабылдаған көпшілік (негізінен мәжбүрлеп) және шетелдік азаматтар болып қала беруді шешкен күрт азайып бара жатқан азшылық. Осы себепті, бұл жағдайда азаматтықтың ресми белгісі маңызды рөл атқармады деп санауға болады: шетелдік</p>

			<p>колония жапшай қуғын-сүргін басталғанға дейін біртұтас әлеуметтік организм ретінде жұмысын жалғастырды.</p> <p>Өкінішке орай, 1930 жылдардың екінші жартысында саяси эмигранттарға тағылған мемлекеттік айыптаулар кеңес азаматтарына тағылған айыптаулардан ерекшеленбеді: шетел үшінбарлау жұмысы, фашистік қызмет. Осы кезеңде саяси эмигранттардың саны күрт төмендеді, өйткені олардың көпшілігі Кеңес азаматтығын іс жүзінде мәжбүрлі түрде қабылдады, тіпті олар азаматтығын сақтап қалсада, ГУЛАГ-та ең жоғары жазаға ұшырады немесе бас бостандығынан айырылды.</p>
		<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертацияның қорытындыларын толығымен жаңа деп айтуға болады. Диссертациялық жұмыста Кеңес Одағына XX ғасырдың 20-40-шы жылдарында келген еуропалық саяси эмигранттар мен иммигранттарға байланысты саясат сараланып, талдау жүргізілген.</p>
		<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертациялық жұмыс «8D02206 – Тарих» білім беру бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған және гуманитарлық бағыт бойынша әзірленгендіктен, техникалық, технологиялық, басқару шешімдерін талқылауды мақсат етпейді.</p>
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	<p>Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>	<p>Диссертациялық жұмыста көрсетілген барлық қорытындылары ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген.</p>
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	<p>Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді;</p>	<p>Зерттеу жұмысын жазу барысында ғылыми мәселені қоя білген. 1-қағидат бойынша диссертациялық жұмыста Еуропадан келген мигранттарға қатысты көптеген архивтік құжаттар Кеңес мемлекетінің еуропалық саяси эмигранттарға қатысты саясаты</p>

		<p>2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ 7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ</p>	<p>идеологиялық сипатта болғанын көрсетеді. Атап айтқанда, коммунист мигранттар жұмысқа орналасуда, мемлекеттен әлеуметтік көмек алуда артықшылықтарға ие болды.</p> <p>7.1. Қорғауға ұсынылған тұжырымдар ғылыми негізделген. 7.2. Тривиалды емес. 7.3. Қағидаттар жаңа. 7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>2-қағидат бойынша Кеңес мемлекетінің еңбек иммиграциясына қатысты саясаты таза прагматикалық сипатта болды. Құжаттар экономиканы жаңғырту кезеңінде Кеңес үкіметінің еңбек иммигранттарын таңдау саясатын жүргізгенін көрсетеді, мамандар мен жұмысшылар индустриаландыру мақсатына сай іріктеп алынды, оларды тарту үшін қаражатты аямады.</p> <p>7.1. Қорғауға ұсынылған тұжырымдар ғылыми негізделген. 7.2. Тривиалды емес. 7.3. Қағидаттар жаңа. 7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>3-қағидат ХРККҰ ұйымы еуропалық мигранттарға материалдық жағынан көмек көрсетіп отырды. Еуропалық мигранттар мен оның отбасыларына тұратын пәтер немесе бөлме беріп, оларға киім-кешек, азық-түлік түрінде және ақшалай көмек көрсетіп отырды. Алайда, жергілікті биліктің күш-жігеріне қарамастан, қабылданған шаралар жеткіліксіз болып шықты, бұл шетелдік мамандардың қатты наразылығына, олардың кеңестік жүйеден көңілі қалуына және олардың бір бөлігін Отанына қайтаруына әкелді. Шетелдіктердің тұрақты шағымдарының себептері азық-түлік жеткізіліміндегі үзілістер, жалақының кешігуі, есептеулер, әкімшілік персоналдың дәрежесі көзқарасы және т.б. болды.</p> <p>7.1. Қорғауға ұсынылған тұжырымдар ғылыми негізделген. 7.2. Тривиалды емес. 7.3. Қағидаттар жаңа. 7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>4-қағидат бойынша Кеңес Одағына бет алған көптеген эмигранттар социалистік мемлекет құрудың ұлы экспериментіне</p>
--	--	---	--

			<p>қатысуға ерекше мән бере отырып, жаңа қоғам құруда күш ретінде қажет деп шын жүректен сенді. Шетелдіктердің басым көпшілігі жақын арада әлемдік революция болады деп үміттенгенімен және Кеңес Одағына эмиграцияны тұрақты емес, уақытша шара ретінде қарастырды және әлемдік революция сәтті болған жағдайда отанына оралуды жоспарлады.</p> <p>7.1. Қорғауға ұсынылған тұжырымдар ғылыми негізделген. 7.2. Тривиалды емес. 7.3. Қағидаттар жаңа. 7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>5-қағидат бойынша Халықаралық аренадағы жағдайдың өзгеруіне, атап айтқанда КСРО-ның Еуропаның кейбір елдерімен қарым-қатынасының нашарлауына байланысты көптеген экономикалық және саяси иммигранттарға үшін олар үшін түрмеге отыру немесе ату жазасына ұшырау қауіпін төндірді. Кейбір мигранттар КСРО азаматтығын алды және олар үшін "екінші отанына" айналған Кеңес Одағында қалды.</p> <p>7.1. Қорғауға ұсынылған тұжырымдар ғылыми негізделген. 7.2. Тривиалды емес. 7.3. Қағидаттар жаңа. 7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>6-қағидаты Еуропалық мигранттардың ешқайсысы, мейлі ол КСРО азаматтығын алды ма, әлде шет мемлекеттің азаматы болып қала берді ме, Кеңес өкіметі тарапынан репрессиялық әрекеттерге қарсы кепілдігі болмады. Құжаттар растағандай, еуропалық мигранттардың едәуір бөлігі қуғын-сүргінге ұшырады.</p> <p>7.1. Қорғауға ұсынылған тұжырымдар ғылыми негізделген. 7.2. Тривиалды емес. 7.3. Қағидаттар жаңа. 7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>7-қағидат Соғыс басталғаннан кейін көптеген шетелдік мигранттар Кеңес Одағындағы басқа халықпен бірге Қазақстанға көшірілді. Қазақстандағы ХРККҰ бөлімі оларды Алматы, Қарағанды, Оңтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Атырау және басқада облыстарға орналастырып, материалдық және</p>
--	--	--	---

			<p>ақшалай көмек көрсетуге тырысты. Қазақстанда өмір сүріп жатқан кезде Қазақстан қоғамының түрлі салаларын дамытуға зор үлес қосып, кейбіреулері өмірлерінің соңына дейін Қазақстанда қалған.</p> <p>7.1. Қорғауға ұсынылған тұжырымдар ғылыми негізделген.</p> <p>7.2. Тривиалды емес.</p> <p>7.3. Қағидаттар жаңа.</p> <p>7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>7.5 Автор зерттеу жұмысын мақалаларында дәлелдеген. Диссертациялық жұмыстың тақырыбына сәйкес 11 ғылыми мақала жарық көрген. Солардың ішінде 5 мақала ҚР Ғылым және жоғарғы білім министрлігінің Ғылым және жоғарғы білім саласында сапаны қамтамасыз ету комитеті тарапынан ұсынылған басылымдарда, 1 мақала Scopus базасына енген журналда, 3 мақала халықаралық ғылыми конференция материалдарының жинақтарында жарияланды.</p>
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ	<p>Ия. Диссертация дайындау барысында әдістеменің таңдауы негізделген немесе әдіснама нақты жазылған. Зерттеу жұмысы тарихи-жүйелілік қағидатына негізделді. Тарихи-жүйелілік қағидаты зерттеліп отырған объектіні күрделі жүйенің бір бөлігі ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Талданып отырған диссертациялық зерттеуде жүйелілік қағидаты Кеңес Одағының миграцияға қатысты мемлекеттік саясатының қалыптасу және даму кезеңдерін кеңес өкіметінің жалпы ішкі және сыртқы саясатының динамикасы контекстінде зерттеуге негіз болды. Европалық мигранттарға қатысты мемлекеттік саясат Кеңес Одағындағы әкімшілдік-әміршілдік жүйенің қалыптасуының әртүрлі кезеңдеріндегі өзгерістері туралы мәселе ішкі саясат контекстінде қарастырылды. Ал кеңес өкіметінің эмигранттар мен иммигранттардың әртүрлі категорияларына қатысты жіктелген саясаты Кеңес Одағының сыртқы саясаттық тұжырымдамасының өзгеру динамикасы аясында зерттелді.</p>

		<p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Жоқ. Диссертациялық зерттеу жұмысы Кеңес өкіметінің еуропалық эмигранттар мен иммигранттарға қатысты саясатына арналғандықтан, тақырыптың спецификалық ерекшелігіне сай компьютерлік технологиялар қолданылмаған.</p>
		<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Иә. Теориялық тұжырымдар архивтік құжаттарды талдау негізінде жүргізілген зерттеулермен дәлелденген және расталған.</p>
		<p>8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге <u>сілтемелермен расталған</u> / ішінара расталған / расталмаған</p>	<p>Расталған. Пайдаланылған әдебиеттер тізімінде диссертациялық жұмыстың маңызды мәліметтерін растайтын негізі ретінде Қазақстанның және Ресейдің архивтерінен жинақталған материалдар, сондай-ақ жарияланған құжаттар қолданылды. Сонымен қатар, шетелдік және отандық ғалымдардың көптеген теориялық және арнайы тақырыптық зерттеулеріне сілтемелермен расталған.</p>
		<p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға <u>жеткілікті</u>/жеткіліксіз</p>	<p>Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі 186 библиографиялық сипаттамадан тұрады. Диссертациялық жұмыста осы библиографиялық тізімге енгізілген деректерге, ғылыми монографиялар мен мақалалардың барлығына сілтемелер берілген.</p>
9	Практикалық құндылық принципі	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Ия. Жұмыстың ғылыми маңыздылығы диссертациядағы материал, талдаулармен қорытындылар кеңестік кезеңнің тарихын объективті түрде түсінуге қосылған елеулі үлес екендігінен көрінеді. Диссертациялық зерттеудің барысында пайдаланылған</p>

			теориялық-методологиялық ұстанымдары мен принциптерін келешекте басқа да зерттеу жұмыстарында пайдалануға болады.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ	Ия. Диссертациялық зерттеудің қолданбалық маңызы осында берілген материалдар мен қорытындыларды миграция тарихы бойынша еңбектер жасауда, жоғары оқу орындарында дәрістер оқуда, оқу құралдарын дайындауда, әлеуметтік-саяси тарих, күнделікті өмір тарихы бойынша арнайы курстар әзірлеуде пайдалану мүмкіндігінде жатыр. Сонымен қатар болашақ ізденушілер осы зерттеудің нәтижелерін өздерінің тарихнамалық ізденістерінде пайдалана алады.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Практикалық ұсыныста ртолығымен жаңа болып табылады. Өйткені тәуелсіздік жылдарында шығарылып жатқан оқулықтарда Кеңес өкіметінің сыртқы миграцияға қатысты саясаты туралы мәселені талдау кенже қалып келеді, ал кеңестік кезден қалған еңбектерде Кеңес Одағына келген сыртқы мигранттардың тарихы социалистік қоғамның артықшылығымен түсіндіріледі. Демек талқыланып отырған диссертациялық зерттеуде жасалған қорытындылар оқулықтар жазудағы осы бір кемшіліктерден арылуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар зерттеудің қорытындылары тарихнамалық еңбектер жазуда да практикалық мәнге ие, өйткені отандық тарихнамалық оқулықтарда, отан тарихына арналған көптомдық еңбектерде талданбай келген сыртқы миграция мәселесі туралы олқылықтың орнын толтырады.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Академиялық жазу сапасы жоғары деп бағалауға болады және диссертация бөлімдері мен қорытындылар сауатты ғылыми тілде жазылған.

